

หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์



นางเนืองนัช ประจงใจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-578-248-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016965

๖1090955X

THAI SUBJECT HEADINGS IN ENGINEERING



MRS. PENKAE PRAJONGJAI

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1990


ISBN 974-578-248-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

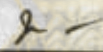
หัวข้อภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์
นางเพ็ญแข ประจงใจ
บรรณารักษศาสตร์
รองศาสตราจารย์อัมพร ทีชะระ




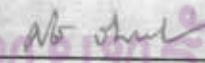
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

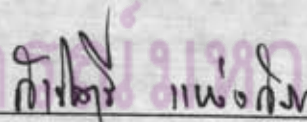

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ดร.ถาวร วัชรากัญ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพรรณพิมล กุลบุญ)


อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์อัมพร ทีชะระ)


กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ศศิ จันทวิมล)


กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี แผงสภา)

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



แผนุแษ ประจงใจ : หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ (THAI SUBJECT HEADINGS IN ENGINEERING) อ.ที่ปรึกษา : รศ.อัมพร ทิชะระ, 281 หน้า. ISBN 974-578-248-3

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาการใช้หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ของบรรณารักษ์จัดหมู่และทำบัตรรายการจากห้องสมุดวิศวกรรมศาสตร์ และศึกษาความนิยมในการเลือกใช้หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ของนักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์ โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า

- 1) หัวเรื่องภาษาไทยด้านวิศวกรรมศาสตร์ ในหนังสือคู่มือการใช้หัวเรื่องภาษาไทย มีจำนวนน้อย
- 2) หัวเรื่องภาษาไทยด้านวิศวกรรมศาสตร์ที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้ในห้องสมุดมีลักษณะที่หลากหลายไม่ตรงกัน
- 3) หัวเรื่องใหญ่-หัวเรื่องย่อยที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่กำหนดขึ้นใช้เองในห้องสมุด ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของหัวเรื่อง
- 4) คำและวลีที่เลือกใช้เป็นหัวเรื่องไม่สอดคล้องกับความนิยมในการเลือกใช้ของนักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์

สำหรับสมมติฐานข้อที่ 1 ได้ผลจากการวิจัยว่า หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีอยู่ในหนังสือคู่มือการใช้หัวเรื่องหนังสือภาษาไทย 3 เล่ม มีเพียง 954 หัวเรื่อง จากจำนวนทั้งหมด 12,307 หัวเรื่อง ส่วนหัวเรื่องบรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เองมีจำนวน 1,654 หัวเรื่อง

สำหรับสมมติฐานข้ออื่น ๆ ได้ผลว่า หัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เองในห้องสมุดนั้น ใช้คำนามทั่วไป ใช้การสลับที่คำ และใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่ แต่นักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์นิยมเลือกใช้หัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคำนามแบบคำผสม เพื่อใช้ค้นหาสารนิเทศ

สาระสำคัญที่ได้จากงานวิจัยเรื่องนี้คือ บัญชีหัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 1,440 หัวเรื่องที่นักวิชาการนิยมเลือกใช้ และจำนวน 172 คำที่นักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์เสนอให้ใช้ ซึ่งบรรณารักษ์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในงานห้องสมุดหรือในการปรับปรุงแก้ไขคู่มือการใช้หัวเรื่องภาษาไทยให้มีหัวเรื่องด้านวิศวกรรมศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์.....
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2533.....

ลายมือชื่อนิติกร อัมพร ทิชะระ ๒๕๓๐/๒.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อัมพร ทิชะระ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....



PENKAE PRAJONGJAI : THAI SUBJECT HEADINGS. THESIS ADVISOR :
 ASSO. PROF. AMPORN TIKHARA, 281 PP. ISBN 974-578-248-3

The purposes of this research were to study the problems in usage of Thai subject headings in engineering by catalogers and classifiers in an engineering library and the choice of subject headings by academics in the engineering field. The following hypothesis were used in the study 1) Subject headings in engineering in Thai manuals were inadequate 2) Thai subject headings in engineering as compiled by librarians were diverse and inconsistent 3) Most of main and sub-headings compiled for used in the library did not conform to principles of subject headings 4) Words and phrases selected as headings were not corresponding to the popular use of academics in engineering field.

For the first hypothesis the study found that out of three Thai subject headings manuals there were only 954 subject headings in engineering compared with 12,307 total, while those compiled by librarians themselves were 1,654.

The study revealed further that librarians often used single nouns, inverted headings, and sub-headings to clarify main headings whereas the engineering academics preferred compound nouns for information search.

A result of this study was the lists of 1,440 subject headings and 172 cross references recommended by engineering academics which should be useful for librarians in their works, or in revising the manuals, so as to increase the subject headings in engineering.

ศูนย์วิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
 สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
 ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติ ศศิธร ๒๕๐๖๐
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิภากร อังระภา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของรองศาสตราจารย์อัมพร ทีชะระ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาตรวจสอบ แก้ไข ชัดเกลียด้อยคำสำนวน และให้คำแนะนำนับประการด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณิมล กุลบุญ รองศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล และผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี แห่งสภา ผู้เป็นประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์เล่มนี้

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรศิลป์ ทุมวิภาต อาจารย์จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ และอาจารย์จากภาควิชาวิศวกรรมศาสตร์ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งแม้แบบสอบถามจะมีจำนวนมาก แต่ทุกท่านก็ได้ให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณ บรรณารักษ์ห้องสมุดวิศวกรรมศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และแจกแบบสอบถามแก่นักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์ ด้วยความเอาใจใส่อย่างที่สุด

เพ็ญแข ประจงใจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



สารบัญ

หน้า

| | |
|---|----|
| บทคัดย่อภาษาไทย..... | ง |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... | จ |
| กิตติกรรมประกาศ..... | ฉ |
| สารบัญตาราง..... | ณ |
| บทที่ | |
| 1. บทนำ..... | 1 |
| ความสำคัญของปัญหา..... | 1 |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... | 4 |
| สมมติฐานของการวิจัย..... | 4 |
| ขอบเขตของการวิจัย..... | 4 |
| วิธีดำเนินการวิจัย..... | 5 |
| ประโยชน์ที่ได้รับ..... | 7 |
| 2. หัวเรื่อง..... | 8 |
| ความหมายของหัวเรื่อง..... | 8 |
| วัตถุประสงค์ในการกำหนดหัวเรื่องและประโยชน์ของหัวเรื่อง..... | 8 |
| วัตถุประสงค์..... | 8 |
| ประโยชน์..... | 9 |
| ประวัติและความเป็นมาของหัวเรื่อง..... | 9 |
| หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยที่สำคัญ..... | 12 |
| หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องในสาขาวิชาเฉพาะต่าง ๆ..... | 15 |
| ลักษณะทางภาษาของหัวเรื่อง..... | 16 |
| ประเภทของหัวเรื่อง..... | 17 |

สารบัญ (ต่อ)

| | หน้า |
|---|-----------|
| การแบ่งหัวเรื่อง..... | 18 |
| การเลือกใช้หัวเรื่อง..... | 20 |
| ปัญหาที่บรรณารักษ์ประสบในการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้เองในห้องสมุด..... | 21 |
| บทที่ | |
| 3. วิธีดำเนินการวิจัย..... | 22 |
| วิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละส่วน..... | 22 |
| ส่วนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... | 22 |
| เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล..... | 23 |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล..... | 24 |
| การวิเคราะห์ข้อมูล..... | 24 |
| ส่วนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... | 25 |
| เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล..... | 29 |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล..... | 31 |
| การวิเคราะห์ข้อมูล..... | 32 |
| บทที่ | |
| 4. การวิเคราะห์ข้อมูล..... | 33 |
| 5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... | 219 |
| รายการอ้างอิง..... | 228 |
| ภาคผนวก | |
| ภาคผนวก ก แบบสอบถามชุดที่ 1..... | 231 |
| ภาคผนวก ข แบบสอบถามชุดที่ 2..... | 239 |
| ภาคผนวก ค รายชื่อนักวิชาการวิศกรรมศาสตร์ที่เป็นประชากรในการวิจัย..... | 240 |
| ภาคผนวก ง หัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศกรรมศาสตร์..... | 246 |
| ประวัติผู้เขียน..... | 281 |



สารบัญตาราง

| ตารางที่ | | หน้า |
|----------|---|------|
| 1 | การใช้หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องที่ใช้เป็นหลักในการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์..... | 35 |
| 2 | การใช้หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องอื่น ๆ ประกอบการให้หัวเรื่องเพิ่มเติมจากหนังสือคู่มือหลักในการให้หัวเรื่อง..... | 36 |
| 3 | การใช้หนังสือคู่มือเล่มอื่น ๆ ประกอบการให้หัวเรื่องนอกเหนือจากหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย..... | 38 |
| 4 | จำนวนหนังสือภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ที่มีในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย..... | 39 |
| 5 | ในการให้หัวเรื่องจากการใช้หนังสือหัวเรื่องต่าง ๆ | 41 |
| 6 | จำนวนบรรณารักษ์จำแนกตามระดับการประสบปัญหาในการใช้หนังสือหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของคณะอนุกรรมการกลุ่มวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2532..... | 44 |
| 7 | วิธีการของบรรณารักษ์ในการเพิ่มหัวเรื่องขึ้นใช้เอง..... | 47 |
| 8 | อัตราการเพิ่มของหัวเรื่อง (รวมหัวเรื่องย่อย)..... | 48 |
| 9 | จำนวนบรรณารักษ์จำแนกตามระดับการประสบปัญหาในการเพิ่มเติมหัวเรื่องขึ้นใช้เอง..... | 49 |
| 10 | จำนวนหัวเรื่องที่รวบรวมมาจากหนังสือคู่มือ..... | 53 |
| 11 | จำนวนหัวเรื่องจำแนกตามลักษณะการกำหนดใช้..... | 54 |
| 12 | แหล่งที่มาของหัวเรื่องภาษาไทยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัย..... | 55 |
| 13 | ลักษณะของหัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เองจำแนกตามความแตกต่าง..... | 56 |
| 14 | หัวเรื่องที่แตกต่างกันในด้านลักษณะของหัวเรื่อง..... | 57 |
| 15 | ใช้คำแตกต่างกันไปแต่สื่อความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน..... | 78 |

สารบัญตาราง (ต่อ)

| ตารางที่ | หน้า |
|----------|--|
| 16 | จำนวนหัวข้อเรื่องที่นักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์แต่ละสาขาพิจารณาเลือกใช้ จำแนกตามสาขา.....90 |
| 17 | หัวข้อเรื่องภาษาไทยในสาขาวิศวกรรมศาสตร์จำแนกตามจำนวน ผู้แสดงความคิดเห็น.....92 |
| 18 | สรุปจำนวนหัวข้อเรื่องที่นักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์นิยมเลือกใช้.....215 |
| 19 | จำนวนหัวข้อเรื่องที่นักวิชาการวิศวกรรมศาสตร์นิยมเลือกใช้และบรรณาธิการกำหนด ขึ้นใช้เอง จำแนกตามลักษณะของหัวข้อเรื่อง.....216 |
| 20 | เปรียบเทียบการใช้หัวข้อใหญ่—หัวข้อย่อยที่บรรณาธิการกำหนดขึ้นใช้เอง กับนักวิชาการนิยมเลือกใช้.....217 |
| 21 | เปรียบเทียบหัวข้อเรื่องที่ผู้วิจัยเสนอให้นักวิชาการเลือกใช้ และหัวข้อเรื่อง ที่นักวิชาการเสนอให้ใช้.....218 |

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย